DISSERTATIO JURIDICA INAUGURALIS DE EXPEDITIONE ACTUUM JUDICIALIUM EXTRAJUDICIALI, ET...

Georg Beyer, Gottlob Rivinus, Valenti Gonzaga

VIRO.

EXCELLENTISSIMO. MAGNIFICO. ATQUE. CONSULTISSIMO.

DOMINO.

QUINTO. SEPTIMIO. FLORENTI. RIVINO.

JCTO. CONSUMMATISSIMO.

POTENTISSIMO. ATQUE. SERENISSIMO. REGI. POLONIÆ. ET. ELECTORI. SAXONIÆ, IAMQUE. IN. IMP. S. R. ALTERI. VICARIO. A CONSILIIS. PROVOCATIONUM, SUPREMÆ. CURIÆ. PROVINCIALIS. ET. INCLUTI. SCABINORUM. COLLEGII. LIPSIÆ. FLORENTIUM. ASSESSORI. GRAVISSIMO. ET. REIP. LIPS. PROCONSULI. MERITISSIMO.

PATRUO. ATQUE. PATRONO. SUO. NULLIS. LIMITIBUS. CIRCUMSCRIPTA. PIETATE. COLENDO.

SEQUE. HASQUE. PAGELLAS. SACRAS. ESSE. CUPIT.

GOTTLOB RIVINUS.

VIR
EXCELLENTISSIME,
MAGNIFICE ATQUE CONSULTISSIME,

PATRUE, ATQUE PATRONE, SUMMA PIETATE VENERANDE.

QUod hæ pagellæ, de negotiis extrajudicialibus conſcriptæ, interrupturæ quaſi, labores judiciales, qui TE vix reſpicere ſinunt, NOMINE TUO EXCELLENTISSIMO corruſcant, id iisdem invidiam,

mihi vero odium singulorum, temeritatem meam accusantium pariturum ominor. Ego quidem injurius in causas miserorum, TUO suffragio absolvendorum, TUAMQUE sententiam anxie expectantium, injurius in justitiam, quæ TE negotiis undique suis districtum, circumscriptumque tenens, auxilium, (non dicam Patrocinium ne, sciens molestas TIBI esse etiam justas laudes cumulatas, injurius in TEMET ipsum videar,) injurius denique in Remp. quæ TUIS non respirantibus consiliis & auxiliis suffultam satis se profitetur, videbor. Has vero altius, quam par erat nitentes, eoque pergentes, quo non sine devotione lumina flectere licuit, si non gravi ruinæ, at certe fulminibus invidentium expositas reor. At ego nondum occasionem nactus, quantum TIBI deberem, publice profitendi,

hanc

hanc qualemcunque arripiens, non omni excusatione indignus judicabor. TE enim superstite, ereptum eheu! ante diem Parentem, vix amissum sentio. TE enim PARENTEM, & si quid PARENTE majus esset, TE inveni. TIBI, TUARUMQUE virtutum accuratissimam imaginem referenti, FILIO TUO quicquid in me est, debeo, me ipsum debeo. TUO Patrocinio, (quod unquam demeriturum me despero) adjutus, spernens, quæcunque contraria evenire possunt, iisdem obviam eo. Hoc confisus, invidiam quoque nihil vereor. TU modo VIR EXCELLENTISSIME deme superciliis frontem, spemque meam fove, imo nasci jube. Sic nihil unquam erit, quod animum meum deprimet, quam pudor. Dulcissima enim recordatio quantum TIBI obstrictus sim, rubore me suffundet,

det, & dolebo, vires hasce impares, gratiis etiam referendis, sed exigvæ etiam vires, destinatæ sunto svavissimo huic labori. Nullum præterito tempus, quo non quod mihi incumbit SUMMO NUMINI commendem: Nullum, quo non ardentissimis suspiriis adeam, ut TE incolumi superstite, quam longissimo temporis tractu gaudere jubeat, & REMPUBLICAM & INCLUTAM FAMILIAM, &, qui me eidem annumerari cupio

EXCELLENTISSIMI NOMINIS TUI

DAB. WITTEBERGÆ
d. II. OCT. D CC XI.

humilimum clientem

Gottlob RIVINUM.

I. N. J.

DE

EXPEDITIONE ACTUUM JUDICIALIUM EXTRAJUDICIALI ET IN LOCO PRIVATO.

§. I.

MAgna quidem vis eorum esse solet, quæ a judice, in loco judicii peraguntur, quin quoque nonnulli actus necessario ibidem expediri debent, nihilominus tamen, cum judici perpetuo cohæreat jurisdictionis exercitium, & cognoscendi facultas, multa sæpissime extrajudicialiter & in ædibus privatis ab eodem suscipiuntur, quæ eundem effectum ac si revera in loco judicii facta fuissent, producunt: multa ulterius negotia pertractantur in loco privato, remoto plane judice, quibus jura & usus fori eandem validitatem adscribunt, quem producerent, si actualiter in judicio fuissent instituta, qua de re dum exantlatis feliciter examinibus, disputationem proponendam meditor inauguralem, nonnulla non attenta distinctio-

ctione, quæ vulgo inter actus voluntariæ & contentiosæ jurisdictionis intercedit, de iis disserere animus est. Faxit divina gratia, ut in sanctissimi ejus nominis gloriam cedant.

§. II.

Testamentum primo se loco offert, quod in *judiciale* & *extrajudiciale*, seu *privatum* dispesci, plus quam notum est; prius judici pro tribunali sedenti præsentibus Assessoribus & Actuario ab ipso Testatore est offerendum. DAN. MOLLER. *ad Const. 3. P. 3. n. 13.* posterius adhibito Notario in loco privato & extrajudicialiter adhibitis consvetis solennitatibus perficitur. Cum vero Testamenti factio sit voluntariæ jurisdictionis, cuicunque judici alias etiam incompetenti Testamentum domi & privatim conscriptum in loco judicii offerri & ab eodem insinuatio ad acta peti potest. JOH. CHRIST. HEROLD. *Cons. 16. n. 34.* Contra, si quis morbo correptus & lecto affixus se declarare velit, quomodo post mortem suam fieri cupiat, cum ipsi judicem adire non liceat, requirere hunc potest, ut veniat ad ipsum, & in ædibus suis tanquam in loco privato vel recipiat testamentum scriptum, vel audiat nuncupativum, & tunc itidem judiciale ac coram Actis factum dici meretur, DN. CASP. HENR. HORNIUS *Consultat. Class. 6. Respons. 38. n. 1.* quicquid contrarius esse videatur HERM. VULTEIUS. *Consil. Marpurg. Vol. 1. Cons. 34. n. 55.* Quemadmodum expresse disponit *Constit. Elect. 3. P. 3. verbis:*

Wo auch Gerichts-Personen von Gerichtswegen zu einem/ der kranck ist in seine Behausung auf sein Erfodern geschickt/ und er vor ihnen ein Testament machet/ so wird es davor gehalten/ als wäre es coram Actis, und vor Gerichte geschehen.

Nam

Nam Acta ibi intelliguntur, ubi aliquid fit auctoritate judicis, quocunque etiam in loco extra judicium. Carpz. *in Proc. Tit. 2. Artic. 4. n. 8. & 32.* quæ verba *Const. Elect.* insimul innuunt, non sufficere, si testator ipsemet, vel alius ejus nomine privatim, quosdam e senatu vel judicio ad id roget, tanquam testes, sed necesse esse, ut senatus vel judex ipsemet a testatore vel alio ejus nomine rogatus personis illis, quæ sunt in officio injungat, ut testamenti factioni nomine senatus, vel judicis intersint. Moller. *ad dict. Constit. n. 25.* Carpz. *P. 3. Const. 3. Def. 20.*

§. III.

Quanquam vero de jure communi sufficiat testamentum judici & Actuario in loco privato offerri: Dn. Horn. *Class. 16. Respons. 30. n. 1.* Nec ullum dubium, quin per consvetudinem tale quid introduci possit, Carpz. *P. 3. Const. 3. def. 19.* Nihilominus de Jure Saxonico necesse est, ut Actuarius duoque Scabini adhibeantur ad confectionem Testamenti judicialis extra locum judicii, *Decis. Elect. 45.* Nam ad judicium extra tribunal judiciale formandum, ut assideant etiam Scabini, pro forma requiritur *Cap.* enim *11. X. de Probat. & Constit. Elect. 3. P. 3.* in plurali loquitur de personis judicialibus Schilter. *Exercit. ad ff. 38. Th. 37.* Carpz. *P. 3. Const. 3. def. 17. num. 11.* aut una saltem persona judicialis cum Actuario sufficit, si huic a Domino jurisdictionis in genere plenarium jurisdictionis exercitium demandatum fuerit, quod confirmat *Decis. Elect. 73.* Contra ipse judex præsens esse non tenetur, cum nullibi ejusdem præsentia ad validitatem actus requiratur, quod quoque dicendum de præfectis, quippe quibus cum a Principe concredita sit juris-

 dictio-

dictionis administratio, merito subdelegandi potestas tribuenda, vid. DN. JOH. BALTHAS. WERNHER. *Select. Obs.* 23. *P.* 1. unde sponte fluit, apud judicem solum, vel quæstorem, domi suæ existentem, insinuationem testamenti factam, nullius esse momenti. CARPZOV. *Part.* 3. *Const.* 2. *def.* 7. MOLLER. *ad dict. Constit. n.* 41. & hæc quidem recte se habent, quotiescunque judex recipit Testamentum in ædibus ejusdem jurisdictioni subjectis; sed, quid si eidem in loco privato extra limites jurisdictionis suæ sito v. g. Rectori, aut præfecto, in civis oppidani domo declaratum, vel insinuatum fuerit testamentum, an id jure facere poterit judex alias incompetens ratione personæ? Scio equidem jure antiquo Romano Exercitium Actuum voluntariæ jurisdictionis nullam causæ cognitionem requirentium, non solum extra tribunal judicii, sed extra territorium jus dicentis permitti. *L.* 2. *ff. de offic. Proc.* §. 2. *ff. de Libertinis. L.* 36. §. 1. *ff. de Adoptionibus L.* 17. §. 1. *ff. de Manum. Vindict.* At enim vero mores nostri & status Imperii Germanici, uti olim erat, commodam applicationem ad tempora nostra respuunt, siquidem sceptrum Romanum tenente Justiniano, jurisdictio saltem erat ministerialis, nec alicujus privati Patrimonio adscripta, adeoque nemo Magistratuum conquerendi gaudebat facultate, quod suprema potestas, cui perpetuo liberum desuper disponendi arbitrium reservatum erat, voluntariæ jurisdictionis exercitium aliis Magistratibus in alieno Territorio concesserit, Contra his nostris moribus superioritas & jurisdictio ut plurimum patrimonialis & cum certo Territorii districtu vel fundo, vel etiam sine fundo in certum Territorium districtum vel fundum per

infeu-

infeudationem aliamve concessionem titulo sæpius oneroso concessa, ut ne quidem a concedente interverti ad quicquam in præjudicium illius suscipi queat, quare multo minus ab alio judice, qui alias extra Territorium pro privato habetur, ejusmodi actus jurisdictionis suscipi poterit. Nam jurisdictio adhæret tantum personæ in districtu jurisdictionali, extra hanc judex habetur pro privato, HEROLD. *Consf. 27. n. 104.* nec auctoritatem aliquam judicialem habet PHILIP. *ad Decis. 44. Obs. 1. n. 41. 42.* ut taceam, judici, alias ordinario & competenti, hac ratione commodum sportularum adimi, frustra denique peti exemplum a Notariis, cum aliud sit testamentum judiciale, aliud privatum, & extrajudiciale, ut adeo analogiæ juris neutiquam adversari arbitrer, si testamento tali vim judicialis testamenti denegare, actumque talem pro turbatione jurisdictionis haberi velis. Consentit MENOCHIUS *Cons. 48. n. 59.* MATTH. COLER. *d. Process. Execut. P. 2. cap. 1. n. 9.* GUIDO PAPA *quæst. 325.* quanquam fortasse praxin fori reclamantem invenias. CARPZ. *Dec. 293. per tot. conf.* DN. HORN. *Class. 7. Respons. 43. per tot.*

§. IV.

Ad mortem damnatus vel in carcere vel in loco executioni destinato, moribus nostris secus ac quondam de jure civili, condere potest Testamentum, interim adhibere debet solennitates consvetas. His enim neglectis invalidum erit. Hinc ANTON. FAB. *in Cod. L. 6. tit. 5. dec. 23.* nullum pronunciat testamentum, quod factum coram Commentariensi in carcere præsentibus duobus testibus.

§. V. Spe-

§. V.

Specialem casum commemorat jamjam nominatus Fab. *L. 6. tit. 5. d. 3.* ubi quis Testamento suo adjecerat clausulam derogatoriam, apposita nominatim causa, ut sibi prospiceret testator adversus periculum, quod videbat imminens futuræ abductionis in domum Sempronii, prævidens scilicet, fore, ut eo translatus aliud testamentum in favorem ejus facere cogeretur: Post tres quatuorve dies testator in domum Sempronii abductus testamentum in favorem ejus condebat, testamentumque prius revocabat, hinc de validitate posterioris dubitabatur, & istas facti circumstantias, habita potissimum loci ratione, quod mutatio voluntatis in domo ipsius instituti facta magnam securæ coactionis & violentiæ conjecturam præbuisse, adeoque testamentum illud infirmasse, & hinc in senatu Sabaudiæ pro nullo declaratum fuisse pluribus circumstantiis recenset.

§. VI.

Jure Canonico testamenta, quæ in loco privato, convocato presbytero & duobus testibus condita *Cap. 10. X. de Test.* firma decernuntur, adjecta egregia ratione (quales plures in Corpore Canonico hinc inde reperiri licet) quod in ore duorum vel trium testium stare debeat omne verbum. At enim licet in fine dicti capitis comminatione anathematis prohibuerit Papa Alexander III. ne quis hujusmodi testamenta rescindere audeat, neglecto tamen hoc fulmine, nullus dubito asserere, in Germania tale testamentum non valere. Nam in disponendis ultimis voluntatibus jus Romanum & imprimis Constitutio Maximiliani I. majorem

jorem meretur auctoritatem, donec ſpecialis abrogatio doceatur. conſent. DN. HORN. *Claſſ. 7. Reſp. 26. n. 1.*

§. VII.

Donationes ſæpisſime in ædibus privatis ſuſcipiuntur, nec judicis interventu opus eſt, niſi excedant quantitatem 500. ſolidorum, quo caſu ap. Acta inſinuandæ *L. pen. C. de Donationibus Conſt. Elect. 14. P. 2.* Illud tamen ſpeciale in donatione geradæ extrajudiciali coram Notario & duobus tribusve teſtibus ſuſcepta, quod claves in conſpectu arcarum & ciſtarum, quibus res geradicæ continentur, vel res ipſæ donatario tradi debeant, alterutrum enim ſufficiet. CARPZ. *ad d. Conſt. def. 16.* & latius ANDR. GOLDBECK. *de jur. gerad. Cap. 7. memb. 3. n. 83. ſeqq.* quibus ſolennitatibus *Deciſ. Elect. 22.* jungit præſentiam curatoris. PHILIP. *ad eandem, Obſ. 1.* Quod ſi mulier in lecto decumbat ad ædes ſuas ut judex veniat, petere poteſt; & ſi nomine judicis nonnullæ perſonæ deputantur, in earundem præſentia liberalitatem ſuam exercere quæ vi *conſtit. 14.* ejusdem efficaciæ habetur, ac ſi in loco judicii facta fuiſſet. Nam quæ *in articul. 65. Weichbild.* diſpoſita, quod nempe ægrotus ultra quinque ſolidos donare nequeat, uſu non ſervantur, ac per conſtitutionem tanquam legem poſteriorem abrogata. CARPZ. *ad eandem definit. 4.*

§. VIII.

Dum allegata *Deciſ. Elect. 22.* abſolute injungit neceſſitatem, quod curator circa donationem extrajudicialem intervenire debeat, quæſtio ſe nobis offert, an Notarius mulieri, quæ coram ipſo donationem aut contractum aliquem celebrare intendit, posſit ad hunc actum ipſi conſtituere Curatorem, hocque facto validitatem

conciliare negotio, quod alias ex dispositione legum Saxonicarum invalidum irritumque foret? casus talis adhuc ventilatur in suprema Curia Provinciali Lipsiensi: vendiderat mater valde ægrotans filio suo adhuc impuberi geradam coram Notario & testibus, cum nec ipsa Curatore esset instructa, nec filius Tutore, deficientibus sensim viribus, ita ut sperare non liceret, fore ut copia judicis expectari posset, Notarius requisitus utrumque constituebat; defuncta postea venditrice, mater ejus petebat geradam a marito superstite coram Senatu Ileburgensi, reus provocabat ad instrumenta, alterum super tutoris curatorisque constitutione sub A. alterum vero super venditione geradæ sub B. confecta, quibus exceptionibus litis ingressum elidere, & jus agendi infringere intendebat, nec infelici primo successu, siquidem INCLUTA FACULTAS WITTEBERG. actis huc transmissis, actrici recognitionem documentorum injungebat, adjecta absolutoria, Mens. Novembr. 1708. sequentem in modum:

Würde Kläger die producirten documenta sub A. & B. gebührend recognosciren/ inmassen ihm zuthun oblieget/ so hat die Klage nicht statt. V. R. W.

Ast cum per modum appellationis ad supremam istam Curiam causa esset devoluta, meliorem fortunam experta est actrix. Nam neglectis documentis illis sequebatur reformatoria, ac tandem termino Trinitatis hujus anni condemnatoria, reo restitutionem rerum geradicarum mediante Inventario aut jurata specificatione injungens. Rationes, quæ ordinem JCtorum Witteberg. commoverunt, uberius deduxerunt in Responso ad Consult. Joh. Christ. Scherzers zu Mengensing

Mens.

Menſ. Auguſt. 1708. dato: cujus tenorem cum Lectori Benevolo exhibere intenderem invenio jamjam verbotenus typis impreſſum in DN. WERNHERI *Select. Obſ. P. 1. Obſ. 197.* quorſum Lectorem Benevolum remitto.

§. IX.

Non deſunt rationes, quæ in utramque partem allegari poſſunt. Nam Notariis jurisdictionem aliquam ſive notionem tribuit CARPZOV. *in Proc. Tit. 13. Art. 5. n. 76. & tit. 14. Artic. 5. num. 41. Deciſio 201. n. 21. & Deciſio 234. num. 24.* Hinc quoque dicit eos irregulares *tit. 2. artic. 3. n. 65.* & judices chartularii appellantur in *Gloſſa Leg. fin. C. ubi & apud quem* SCHILTER *Ex. 7. §. 4.* ulterius pergunt, Notariis in legibus conceſſam fuiſſe facultatem recipiendi donationes, venditiones, aliosque quosvis contractus, ergo non denegandum ipſis, ea adhibere media, quæ perſonas contrahentes habiles efficere queant, ducto argumento ex generali principio, quod ei, cui facultas data, ut coram ipſo actus aliquis celebrari queat, ſimul omnia media ad eundem actum neceſſaria, quorſum & curatoris conſtitutio reſpectu mulieris pertineat, conceſſa intelligantur, argumento *L. 2. ff. de Jurisdict.* Præſertim, cum ſit ſaltem actus tractum temporis non requirens, ſed qui cum negotio coram Notario celebrato abſolvatur & expiret, & eo magis eſſe excuſandum Notarium, ſi periculum in mora, magisque laborandum pro conſervando, quam infirmando contractu.

§. X.

At enim vero negativa mihi verior videtur ſententia. Nam Notariis omnis plane jurisdictio HEROLD. *Conſ. 34. n. 83. 87.* adeoque & voluntaria deneganda eſt:

CASP. ZIEGLER. *de Jur. Majest. Lib. 1. cap. 20. §. 9.* Qua igitur ratione quæso sibi vindicare poterunt jus constituendi Curatorem, qui ex dispositione *Decis. 59.* non nisi a magistratu dari potest, & quidem in genere ab ordinario, sub quo aut bona sita, aut ubi domicilium habet mulier, ad actum autem specialem a judice, sub quo aut possidet bona, aut ubi habitat, aut ubi contraxit, aut ubi denique causa & lis ventilatur; quæ verba finalia excludere videntur alios quam commemoratos judices, multo magis exclusos censemus esse Notarios; Tutoris vero constitutio plane ab eo non admittenda, cum impuberibus per *Recess. Imper. de anno 1577. art. 32.* non aliter, quam a judice competente dari queant Tutores, ut proinde affirmare nullus dubitem, infirmum nullumque esse hujusmodi actum, talemque Notarium tanquam turbatorem jurisdictionis & usurpatorem auctoritatis judicialis considerandum, iisdemque remediis, quæ jure statuta & CARPZ. *P. 1. Const. 32. Def. 27. & P. 2. Const. 9. Def. 12.* nec non MENOCHIUS *de Arbitr. Jud. L. 2. Cas. 320. per tot.* recenset coercendum esse; quanquam in casu supra narrato Facultas Juridica Witteberg. Notarium ab omni pœna immunem pronunciarit, quod Responsum recenset DN. WERNHER. *dict. Obs. 179.*

§. XI.

Reliqui *contractus* omnes extrajudicialiter & quocunque in loco privato quocunque etiam tempore valide celebrantur, & quamvis Notarius in specie in ordinatione Maximiliani de anno 1512. §. ult. prohibeatur, ne tempore nocturno instrumentum super negotio in loco privato celebrato conficiat, Praxis tamen quotidiana contrarium docet, & negotium accenso uno lumine com-

commode perfici posse, nec opus ut tria lumina accendantur, comprobat, frustra enim provocatur ad *L. 1. son. de ventre inspiciendo*, quippe quæ de casu dicit specialissimo. conf. B. STRYK. *Cautel. Contr. Sect. 1. Cap. 4. §. 14. Ripa de noctuin. temp. cap. 113.* Sed hæc incidenter.

§. XII.

Judex quicquid in loco judicii an gewöhnlicher Gerichts-Stelle agit, firmiter gestum habetur, neque ab Assessoribus impugnari potest, nisi manifeste sit iniquum, requirit tamen Decis. Elect. 45. præsentiam Actuarii, actus proinde extra locum judicii & in loco privato pro actu privato reputandus. HEROLD. *de Ratif. p. m. 432. n. 2.* Nam judex non sedens pro tribunali intervenire dicitur ut privatus nec ejus expeditio coram actis dici potest.

§. XIII.

Actuarii vi juramenti, quo circa initium officii adstringuntur, tenentur omnia, quæ in judicio, præsente Judice & Assessoribus peraguntur, fideliter ad Acta annotare *O. P. S. tit. 2.* verb. in beysein der Gerichts-Personen; BERLICH. *P. 1. Conclus. 8. n. 24.* pro qua registratura postmodum præsumtio veritatis militat, tanti tamen non est, ut contrarii probationem excludat. DN. HORN. *Class. 12. Resp. 112. n. 6.* Nil ergo vetat juramenti delationem, quo minus admittamus, ut in apricum veritas producatur. DN. WERNHER. *P. 1. Obs. 12.* imprimis in registratura locum exprimere tenentur, quo constet, an in loco judicii, an extra judicium aliquid peractum, ut exinde judicari possit, annon actus ob loci qualitatem existat vitiosus MARTINI *ad O. P. S. tit. 2. §. 2. num. 75.* inde absentibus Assessoribus & Judice in loco privato confectæ registraturæ penitus improbandæ nullamque

lamque fidem merentur DN. WERNHER. P. 1. obs. 1. ita Dn. Scabini Lipsienses Mens. Junio 1705. an den Ober-Amtmann zu Wittenberg in causa Hanß Böttchers contra Bodo Dietrichen von Alvensleben ubi inter alia in Rat. decid.

Da aber doch des Gerichts-Verwalters ohne beysein der Schöppen gefertigten Registraturen kein Glaube beygeleget wird/ noch solche vor gerichtliche zu achten. &c.

Hinc Actuarii vel Directores, quibus a Nobilibus commissa jurisdictionis patrimonialis administratio in domo privata & ædibus extra locum jurisdictionis constitutis, Actus jurisdictionis contentiosæ v. g. einen Gerichts-Tag halten/ expedire & causas tractare nequeunt; sed potius omnia in tali loco privato acta gestaque pro invalidis ac ipso jure nullis declarari debent; sicuti enim jurisdictio finibus suis circumscribitur, ultra quos vim suam haud porrigit; ita etiam actus extra terminos ejus exerciti omni effectu destituuntur DN. WERNHER. P. 1. Obs. 118. quod præjudicio Dnn. Scabinorum Lipsiensium comprobat DN. RIVINUS, VENERANDUS MAXIME PATRUUS MEUS in Enunciatis ad O.P.S. tit. 2. Enunc. 16. Quamvis etiam hac in parte partes litigantes connivere velint, cum neque consensus partium Acta extra limites jurisdictionis confecta sustineri queat DN. BERGER. Discept. Forens. Tit. 2. Observ. 3. & DN. WERNHER. P. 1. Obs. 329.

§. XIV.

Cum igitur Actus jurisdictionis contentiosæ eo in loco expediri debeant, ubi Judici competit Jurisdictio primo alveo fluit, quod si Nobilis duo possideat Feuda

vicina

vicinal in Territorio Electorali, unum ex investitura Potentissimi Electoris Saxoniæ, alterum ex investitura Serenissimorum Ducum, tanquam administratorum Episcopatuum Martisburgensis & Naumburgensis, subditos suos ex utroque pago evocare nequeat, ut coram uno, eodemque judicii Actuario conjunctim causæ tractentur. Exinde enim maxime metuenda jurisdictionum confusio, neque incommoditas illa ex separati Actuarii constitutione in quolibet pago redundans, justam excusationis causam præbere potest. Nam cum commodis jurisdictionis fruatur, non iniquum, ut etiam ferat onera, interim si inveterata consvetudine immemorialique præscriptione aliud sit introductum, defendendus merito erit Nobilis, adjecto hoc moderamine, ut si à sententia gravante subditi alterius pagi provocare velint, dirigenda sit appellatio ad sui pagi judicem immediate superiorem, non statim ad Potentissimum, ne ipsis ista quasi instantia adimatur; observarunt hunc pronunciandi modum Dnn. Scabini Lipsiens. apud Dn. Rivin. *Enunc. 7. tit. 2.* quibus jungimus Responsum Facult. Jurid. Lips. Mens. Aprili 1701. ad interrogationem N. N. versus Tusculanum datum:

Hat Cajus ein in Titii Territorio gelegenes Ritter-Guth Tusculanum genannt/ darzu unterschiedene Dorffschafften gehören/ welche insgesamt seiner Gerichtsbarkeit/ im übrigen aber was die Landes-Herrschafft betrifft/ theils gedachtem Titio, theils Sempronio unterworffen/ und wiewohl er nun bißhero die Gerichtsbarkeit ohne Unterscheid bey allen Dorffschafften auff dem Ritter-Guthe Tusculanum ruhig exerciret/ so will doch solches Sempronii Regierung

gierung weiter nicht gestatten / sondern verlanget / daß die Unterthanen derer in diesem Lande gelegenen Dorffschafften nicht weniger in denen fürfallenden Gerichts-Sachen auff das Guth Tusculanum citiret / sondern vielmehr die Jurisdictionalia in denselben ausgeübet / und exerciret werden solten / und ihr wollet / ob er dazu mit Bestande anzuhalten / berichtet seyn.

Ob nun wohl ein Gerichts-Herr die Gerichts-Actus an demjenigen Orthe / wo ihm die Jurisdiction zustehet / expediren / auch wenn er unterschiedene Gerichte hat / solche nicht unter einander vermengen soll / und die vom Cajo dißfalls angegebene Beschwerligkeit / daß er füglich einen Gerichts-Verwalter in einem jeden Dorffe halten / noch dem auff dem Ritter-Guth befindlichen jedesmahl bey geringen Sachen auff die Dörffer des andern Territorii abschicken könne / keine Entschuldigung geben mag / immassen ihm dieses als ein Onus Jurisdictionis zu thun oblieget.

D. a. u. d. dem Berichte nach nicht allein die unter Sempronium gehörende Dörffer ins Ritter-Guth Tusculanum dergestalt gehören / daß die Gerichtsbarkeit denenselben darüber zustehet / sondern auch es von undencklichen Jahren her jederzeit also gehalten worden / daß Cajus daselbst die Gerichts-Actus über alle desselben Dorffschafften ohne Unterscheid exerciret.

So ist dieser dabey nochmahls billig zu lassen / und ihm / daß er seine gesamte Unterthanen vor die daselbst habende Gerichte noch ferner citire nicht zu verwehren. V. R. W.

§. XV.

§. XV.

Advocati Clientum jura in judicio oretenus deducere tenentur, nec permittendum ipsis, ut acta publica, præsertim criminalia, ad se recipiant, aut in ædibus privatis positiones ad acta dictitent, sic in *Ord. Cur. Proc. Jenens. Cap. 28.* expresse dispositum, daß das Versetzen in der gewöhnlichen und darzu verordneten Hoff-Gerichts-Stuben geschehen solle/ & in Elect. Saxon. *in Resolut. gravam. de anno 1653. & 1657. tit.* Von Justitien-Sachen. *§. 32.* actuariis simpliciter interdictum, positiones ad acta consignare in Advocatorum ædibus, verbis seqq.

Ingleichen sollen in allen Aemptern und Städten geschickte und fleißige Actuarii angenommen und vereydet werden/ welche die rechtliche Gesetze jedesmahl in der Versetz-oder Gerichts-Stube/ nicht aber in der Advocaten Häuser/ wie bißhero nicht ohne merckliche protrahirung der Processe geschehen/ einbringen lassen.

Quod etiam in supremo Appellationum, quod Dresdæ viget, judicio observatur, ubi repetitis vicibus sub certa pecuniaria pœna prohibentur Advocati, quo minus ad ædes suas privatas acta judicialia sumant, ex quo sponte fluit supervacaneam esse quæstionem: an Advocatus ratione expensarum ipsi debitarum in Actis publicis exercere queat jus retentionis. Nam si ne quidem domi habere potest acta, sed ob legis prohibitionem in actu versatur illicito, quomodo quæso indulgenda ipsi retentio, cum exhiberi reipublicæ semper intersit, & potior semper esse debeat publicæ utilitatis causa, quam privatæ, cum potius mulcta insuper affici queant, hoc

tentantes. CARPZ. *P. 2. Const. 25. def. 33.* pertinet hinc *Dn. Troppanegeri Dissert. de eadem materia Lipsiæ habita.*

§. XVI.

Pariter in loco judicii procuratores aut partes teneantur nomina sua profiteri; (sich angeben) nec sufficit, si fortasse in ædibus Actuariorum privatis id peregerint, imprimis in supremo provocationum judicio Dresdensi, ubi præcise coram secretario in Cancellaria fieri debet, alias positio in pronunciando, licet vel maxime in die termini oblata fuerit, non attenditur, sed potius justificationes appellationum, aut prosecutiones Leuterationum pro desertis cum refusione expensarum habentur. DN. RIVIN. *tit. 3. Enunc. 19. & Enunc. 74. tit. 10.*

§. XVII.

Nullus de jure quondam civili de domo sua in jus vocari, aut domo sua extrahi poterat; *L. 21. ff. de in jus vocand. L. 103. ff. de R. J.* Quia domus, tutissimum cuique refugium, atque receptaculum, censebatur; & contra faciens vim inferre dicebatur, *L. 18. ff. de in jus voc.* quod tamen a vinea, balneo, & theatro licebat. *L. 20. ff. eod.* Hodie vero citatio ad domum valide insinuari potest, cum non ad Judiciales actus pertineat, sed sit extrajudicialis DN. WERNHER. *P. 1. Obs. 234. n. 3.* modo constet, quod data fuerit, aut citando, aut citandi domesticis v. g. uxori, FABER. *Lib. 2. T. 20. d. 7.* Nam si insinuatio facta ei, qui saltem, ut conductor, inhabitat ædes pro invalida reputanda DN. RIVIN. *T. 4. Enunc. 1.* idem asserendum, si ad domum hæreditariam insinuetur citatio, nemine cohæredum, sed conductore extraneo in ea existente. *Enunc. 2.* Contra, quando rei, conventi actione personali in loco contractus, alibi habeant

domi-

domicilia, citatio ad domum hæreditariam fieri nequit, *Enunc. 9.* neque ad domum curatoris actoris, mandatarii, aut Advocati citatio insinuata sortitur effectum; hinc emanente parte citata, frustra ejus accusatur contumacia, *Enunc. 10.* quare merito Advocati circumspecte agere debent, ne præcoci contumaciæ accusatione & temporis & expensarum jacturam contrahant clientibus. *Enunc. 19.* At speciale quid obtinet in curia Mercatorum Lipsiensi, ubi pendente processu per expressam dispositionem *Ordin. Mercat. tit. 6. in fin.* illis recte insinuatur quælibet, etiam summi præjudicii actum injungens citatio. Filiofamilias in domo paterna tradi etiam potest citatio *Enunc. 21.* & si excipiat filius se tempore insinuatæ citationis non adfuisse in ædibus paternis ipsi asserti sui demonstratio injungi solet, ita relatum accepi, pronunciatum fuisse hoc anno in Consistorio Lipsiens. in causa Annen Marien Schillingin / contra Ægid. Dreyhaupten. Si Senatus oppidanus in jus vocandus, insinuatio citationis commode fieri potest, ad domum Consulis regentis. *Enunc. 23.* quemadmodum in pagis ad domum Sculteti non tamen Syndici Universitatis insinuanda est citatio *Enunc. 24.*

§. XVIII.

Quotiescunque quis alienæ jurisdictioni subjacet, non immediate citationis insinuatio peragenda, sed in subsidium juris per requisitionem juris alter implorandus est judex, ut tradi curet citationem citando. Detestantur enim jura judicem alterius jurisdictionem turbantem. *L. ult. C. Unde vi. L. 23. C. de testibus.* CARPZ. *P. 1. const. 2. d. 27.* BERLICH. *P. 1. Conclus. 10. & 11.* Quod si personæ Clericorum ad secularem Judicem evocandæ, non suf-

ficit immediate ipsis insinuatam esse citationem. *Enunc. 37.* In hypothecaria tamen, aut alia reali in fundum, tanquam objectum actionis, citatio recte insinuatur, etiamsi judex personæ ordinarius non fuerit requisitus, *Enunc. 29.* nisi forte citandus alio in loco degat, & saltem in ædibus suis conductorem reliquerit. Tunc enim subsidialis citatio itidem locum sibi vindicat. *Enunc. 30.*

§. XIX.

Per oblationem *libelli* judicialem interrumpi præscriptionem notum est, & regulariter in judicio præsentandum esse. BERLICH. *P. 1. Concl. 12. n. 1.* Quod si vero quis actione injuriarum, quæ annuali spatio terminatur, ultimo die, clausis jamjam judicii foribus, aliquem convenire velit, sicque necessitate urgente judici in ædibus privatis offerat libellum, existimarem frustra a reo provocari ad præscriptionis exceptionem, cum injuriatus animum vindicandi injurias, legitimo jamjam modo declaraverit. Quo loco notandum, juxta *Ordin. Cambial. Lipsf. §. 31.* requiri, ut creditor ex literis Cambialibus, intra annum actionem in judicium proponere debeat, nisi malit exceptionem præscriptionis sibi obesse. Quod si itaque creditor protestatione Notarii sibi prospexerit, anne eundem effectum habebit? quod sane negandum. Nam quandocunque actus judicialis requiritur, per extrajudicialem adimpleri nequit, quam quoque sententiam licet ante paucos adhuc annos Dnn. Scabini Lipsienses contrarium defenderint, his diebus in praxi observari audio.

§. XX.

Mulieres non aliter habent personam standi in judicio, quam si instructæ *curatoribus* compareant. *Const. El. 15.*

R. 1. in negotiis vero extrajudicialibus, sive concernant bona immobilia, sive mobilia, consentiente Marito validè tractant; quod si tamen fœmina sibi in genere curatorem ad litem constitui curaverit, hic consilium una adhibere tenetur. *Decis. Elect. 24.* DN. RIVINUS *Enunc. 34. T. 8.* quo loco insimul notandum, constitutionem Curatoris mulieris regulariter fieri debere in loco judicii, quamvis plus quam vice simplici evenire soleat, ut suscipiatur in ædibus judicis privatis, si scilicet certi tantum dies ad consessum judicialem determinati, prout coram Rectoribus Academiæ Lipsiensis sæpius factum esse exemplis convictus sum.

§. XXI.

Contumax frustra dicitur ille, cui non rite facta *insinuatio*, hinc cum citatio amanuensi quidem esset insinuata, sed non appareret ex relatione nuncii, ad domum factam, ad legitima impedimenta reum condemnari non potuisse recenset. DN. RIVIN. *Enunc. 63. t. 10.* pariter frustra accusatur contumacia ejus, qui ad ædes Judicis privatas vocatus non comparuit. Ejusmodi enim casu pronunciari solet:

Daß die angebracht Ungehorsams-Beschuldigung nicht statt hat / es mögen auch die Partheyen zu Vermeydung der daraus entstehenden Nullitäten in eure Privat-Behausung mit Bestande nicht vorgeladen werden.

æqualia præjudicia exhibet. DN. RIVIN. *Enunc. 7. t. 2.*

§. XXII.

Guaranda, cujus præstandi necessitas Jure Saxonico cuilibet Actori incumbit, actu corporali, & quidem vel tacto baculo, vel, si sit honoratior, stipulata manu

 in

in judicio est præstanda. Extrajudicialis enim aut verbis saltem in positione facta, pro non facta habetur, nec impedit juramenti delationem. DN. WERNHER. *P. 1. Obs. 58.* Quamvis usu sæpe recedatur & in privato ridiculisque sæpe gesticulationibus Actuariis præstetur, qualem casum quo quis more Metallicorum (auff gut Bergmännisch) prætori porrexerat pollicem recenset. DN. RIVIN. *Enunc. 8. t. 12.* Quamvis exoptandum foret, ut modus iste propomodum supervacaneus abrogaretur, sicuti incluti status Provinciales anno 1699. de revidenda ordinatione processus judiciarii in comitia vocati, inter alia commonuerunt referente DN. BERGER. *Discept. Forens. t. 12. 13. obs. 1. n. 1.*

§. XXIII.

Pariter *cautio pro reconventione & expensis* non satis præstita dicitur, licet cavens schedulam fidejussoriam in ædibus suis subscripserit, sed insuper necesse habet, ut in loco judicii manum sigillumve suum recognoscat.

§. XXIV.

Litis denunciatio in judicio proponenda & autori copiæ eorum, quæ hactenus peracta communicanda. Extrajudicialis itaque interpellatio nullum sortitur effectum, MARTIN. *ad O. P. S. t. 4. §. 3. n. 19. 21. 23.* Nisi fortasse ita inter partes expresse conventum. Cautela igitur, ut in instrumento verba adjiciantur:

Dafern auch ein Käuffer von jemand / wegen des verkaufften Grundstückes in rechtlichen Anspruch genommen werden solte / will er Käuffer gehalten seyn / auff blosses aussergerichtliches Ankündigen Käuffern zu vertreten / und soll dergleichen Extrajudicial-

judicial-Ansagen eben denjenigen Effect haben/ als ob eine ordentliche und sonst gewöhnliche Denunciation erfolget wäre.

Confer. DN. RIVIN. *Enunt. 8. T. 14.*

§. XXV.

Dum extrajudicialis litis denunciationis mentionem injicio, huc etiam pertinet extrajudicialis interpellatio, quam insufficientem ad interrumpendum cursum usurarum, pronunciamus, ergo judiciali depositione opus erit; quanquam in ædibus privatis factæ nummorum obsignationi omnis plane vis ac potestas deneganda non videatur; Si enim adhibito Notario & testibus pecuniam obsignari curaverit, aut denique juramento confirmet debitor, se in usus suos non convertisse, sed in natura adhuc extare pecuniam, durum foret eum ad exsolvendas usuras adigere.

§. XXVI.

Juramentum dividitur in judiciale & extrajudiciale; posterius quocunque in loco ex conventione partium præstari potest *L. 17. ff. de Jurej.* At posterius præstandum est in loco judicii coram quo causa ventilatur DN. RIVIN. *Enunc. 46. t. 18.* & quidem in Curia Provinciali Consistorioque Lipsiens. in consessu Assessorum apertis undique judicii valvis, nec facile nisi ob sonticas causas in loco domicilii admittitur *Enunc. 40.* nec immerito. Judex enim ex vultu juraturi auctoritae sua perturbati colligere potest animum pejeraturum, FABER. *Cod. lib. 4. t. 1. d. 31.* At jamjam jure civili ad personas egregias (quæ quales sint, sistit Menochius de *Arbitr. Jud. lib. 2. Cent. 1. Cas. 70.*) easque, quæ valetudine impediebantur, domum mitti oportebat judicem, ut audiret juraturas; *L. 15. ff. de jurejur.*

jurejur. L. 2. §. 1. C. de jurej. prop. cal. auth. principalis. §. 2. C. eod. quod nempe si juraturus ob adversam valetudinem impediatur, aut privilegio quodam de non comparendo, quale fœminæ honorariores habere volunt, fruatur, judex vel ipse ad eum locum privatum accedat, sicque in loco privato, præsentibus personis judicialibus, & parte adversa juretur. DN. HORN. *Class. 12. Respons. 34.* quod etiam in foro nostro quotidie observari videmus; sic, ut infinita alia exempla taceam, in causa J. G. R. contra J. J. G. cum Actor Consiliarii Regi dignitatem subiret, idem in causa D. W. contra R. C. quæ senatoris vidua erat; deputatum unum cum Actuario a judicio Mercatorio, & prætorio Lipsiensi ad accipiendum juramentum ablegatos ex actis exhibitis vidi. In supremo Appellationum Judicio Dresdensi & Curiis Provincialibus personæ illustres, in quorum censum Barones etiam referendi, non in publico, sed separatim in conclavi peculiari jurare solent per verba expressa *O. P. S. T. 18. §. final.*

> Jedoch sollen von illustribus personis, darunter wir auch Grafen und Freyherrn wollen verstanden haben / die Eyde in unsern Hoff-Gerichten nicht in publico, sondern in denen Audienz-Stuben geleistet werden;

CARPZ. *ad Proc. tit. 11. Artic. 3. num. 191. seqq.* BERLICH. *P. 1. Conclus. 34. num. 14. 15.* MARTIN. *ad Ord. Process. tit. 19. §. 10. num. 40.*

§. XXVII.

Ante aliquot annos notabilem huc etiam pertinentem casum accidisse audivi, in causa scil. denunciationis inquisito S. K. juramentum purgatorium adhibito Clerico

rico injungebatur, ad quod præstandum incarceratus etiam erat quam paratissimus: At cum die, præcedente diem, juramento præstando, destinatum Clericus in custodia admoneret inquisitum simplicissimum, ipsique ex verbis sententiæ hunc in modum conceptis:

Er thue nun solches oder nicht / so ergehet doch seiner Bestraffung halber und sonsten in der Sache ferner was recht ist.

deduceret, quod licet vel maxime actu corporali præstaret juramentum, non tamen esset absolvendus, sed potius pœnæ adhuc expositus. Ille hoc fulmine perterritus vincula effugiebat, ac coram Notario & testibus in loco privato purgatorium secundum formulam judicialiter conceptam præstabat, judicique transmittebat instrumentum desuper confectum. Actis itaque ad Facultatem Jurid. Lipsiensem transmissis, actum quidem illum pro irrito nulloque declarabant; nihilominus tamen concesso illi generali salvo conductu ad præstationem in loco judicii denuo admittendum eum pronunciabant ad consult. directoris Judicii zu G.

§. XXVII.

Alium haud ita pridem casum huc spectantem ex ipsis actis J. G. B. mercatoris extranei contra J. W. D. coram judicio mercatorio Lipsiensi ventilatis vidi: Reus actori super nonnullis articulis contrariæ demonstrationis juramentum detulerat, actor ea de re adjunctis copiis a mandatario suo certior factus, statim judicem suum ordinarium adibat, juramentumque præstabat; magno cum suo detrimento; Siquidem non modo nullum inde sentiebat emolumentum, sed etiam Dnn. Scab. Lips. Mens. August. hujus anni ipsi injungebant necessitatem

tatem juramentum præſtandi coram Judicio Mercatorio Lipſienſi, licet eventualiter admiſſionem coram judice domicilii petiiſſet. Nam juramentum pendente proceſſu nec extrajudicialiter, nec in loco privato præſtari poteſt, quorſum etiam referendus eſt locus extranei judicii, coram quo lis non pendet CARPZ. *ad Proc.t.2. art.2. n.1.* Tale quoque exemplum perquam notabile de fruſtraneo juramento diffeſſionis adverſa parte non conſentiente coram Notario extra judicium & in loco privato præſtito, recenſet DN. WERNHER. *P.II. obſ.436.* Quo loco in ſimul provoco ad DN. RIVIN. *Enunc. 150. t.18.* clandeſtinam & in ædibus privatis poſt elapſum fatale oblationis ad jurandum factam ſuppoſitionem ad acta, animadverſione dignam cenſens.

§. XXIX.

Probatio certis Articulis incluſa in judicio intra fatale exhibenda; non igitur ſufficit oblatio, aut documentorum productio intra terminum extrajudicialiter facta, DN. RIVIN. *Enunc. 138. T. 20.* Quod ſi tamen Actuario in ædibus, vel judici oblata & præſentanda ab eodem fuerit, fruſtra de deſertione excipiet pars adverſa; quod etiam aſſerendum, ſi Advocatus ſemel Secretario Judicii Articulos probatoriales cum ſpecificatione documentorum dederit, prouti in chartam conjecerat adſcriptoque præſentato iterum ſe cum abſtulerit, ut domi nitidius deſcribantur. Hinc in ſupremo Appellationum Judicio reo eandem ob cauſam deſertionem urgenti recognitionem ſub conſveta comminatione injunxiſſe commemorat. DN. RIVIN. *Enunc. 15. T. 20.*

§. XXX.

§. XXX.

Dilatio probanti, a Judice conceditur, etiam in ædibus privatis versante; Actuarius tamen cum tantum sit persona ministerialis, hac facultate non gaudet, *L. 4. C. de dilat.* nec ejus desuper confecta registratura meretur effectum, CARPZ. *Proc. t. 15. Art. 1. n. 159.* DN. HORN. *Class. 12. Respons. 86. n. 3. & 4.*

§. XXXI.

In termino præfixo probaturus sub pœna desertionis comparere debet, præsupponimus tamen hic rursus rite insinuatam fuisse citationem. Nam si citatio in forma patente ad domum probaturi eo absente insinuata fuerit, probatio non statim pro deserta haberi poterit, sed si is jurato asserere velit, citationem nunquam ad ipsius notitiam pervenisse, mediante interlocutoria ad juramentum admittitur, DN. RIVIN. *Enunc. 27. T. 4.*

§. XXXII.

Rotuli testium in loco privato coram Notario confecti sine effectu cum Articulis probatorialibus inducuntur, nec sunt recognoscendi, imo si fortasse per errorem recognoverit productus, in pronunciando plane præteriri solent, DN. RIVIN. *Enunc. 32. t. 20.* Quod tamen saltem obtinet in solenni probatione, injuncta enim demonstratione, hæc per rotulos judiciales expediri valide potest. DN. RIVIN. *Enunc. 35. t. 20.* Quod tota die potissimum in possessorio summarissimo evenire deprehendimus, quid quod olim ad Acta v. g. in possessorio Judicio oblata etiam valent contra producentem in

petitorio. DN. BERGER. *Discept. For. t. 20. Obs. 2. n. 9.* At in probatione ordinaria Notarius neque consentientibus partibus in loco privato excipere potest testes, nec juramentum eorum, sine judicis commissione: ubi insimul monendum magistratum inferiorem civibus suis inhibere non posse, si velint testimonium dicere coram Notario in loco privato uti confirmat, DN. RIVIN. *Enunc. 39. t. 28.*

§. XXXIII.

Interrogatoria non deneganda producto, quin quoque ad eadem danda citandus; exhibenda tamen in loco judicii; quod si igitur Advocatus extrajudicialiter obtulerit Actuario, valide de iis desertis excipere posse producentem, testesque nequaquam super iis examinandos certum est; qua de re præclare DN. RIVIN. *Enunc. 44. T. 20.*

§. XXXIV.

Testes in judicio *producendi* ibidemque examinandi; attamen, *Nov. 124. Cap. 1.* constitutum legimus, quod si mulier propter honestam vitam extraneis viris se monstrare detrectet, tunc ex officio mittendos esse, qui sacramenta suscipiant, parem in modum interdictum etiam, *Nov. 123. Cap. 7.* ne judex Episcopos, qui Dei amabiles ibidem appellantur, ad judicium venire cogat pro exhibendo testimonio; sed ut mittat ad eos quasdam ex personis ministrantibus sibi; ut propositis sanctis Evangeliis secundum quo decet sacerdotes, dicant, quæ noverint. Hinc sancta est, *auth. sed judex. C. de Episc.* Quod commovit Dd. quam plurimos, ut Clericos a præstatione consveti juramenti testium immunes dixerint; sed quoniam remissio juramenti in *Nov.* tanquam

quam fonte unde *auth.* desumpta non deprehenditur, ergo nullam probandi vim nec juris vigorem habet. RICHTER. *ad dict. auth. n. 3.* & hodie fides pastoralis tanta vix est, ut se subducere valeant juratæ depositioni, quanquam aliud visum fuerit Facultati Giessensi, cujus rationes congessit DN. RIVIN. *Enunc. 40. t. 22.* it. B. SCHWENDEND. *ad Fibig. p. m. 1446.* Denique ab ægrotis in propriis ædibus locoque privato præstari juramentum testium sufficit, quam etiam sententiam diserte approbat *Jus Canonicum, Cap. IIX. X. d. test.* ubi inquit Pontifex: *Si qui testium valetudinarii sunt, vel debilitate confecti, ita ut non possint ad vestram præsentiam adduci, ad ipsos recipiendos mittatis personas idoneas & discretas*, DN. BERGER. *Disp. XVI. de Privil. Ægrot. Cap. IV. Thes. 12.* Advocati qui in causa patrocinium præstant ipso jure liberantur a dicendo testimonio; quod si vero ad negotia saltem extrajudicialia, & in locis privatis suscepris adhibeantur, privilegio hoc non gaudent, sed tanquam Proxenetæ ad dicendum testimonium adhiberi possunt, qua de re evolvere licet DN. RIVIN. *Enunc. 26. tit. 22.*

§. XXXV.

Documenta, quorum *recognitio* petitur, originaliter sunt producenda, nam si quis copiam saltem a Notario vidimatam exhibeat, neutiquam originali æquiparanda, licet vel maxime deperditum fuerit originale, hinc productus ad ejusdem recognitionem adigi vix potest: Siquidem pars vitia visibilia deprehendere potest, quæ non animadvertere potuit Notarius. DN. RIVIN. *Enunc. 10. t. 25.* Si in lingva Italica, Gallica, aut alia peregrina documenta scripta fuerint, in vernaculam transferen-

 da,

da, & quidem per interpretem judicialiter juratum. Nam extrajudicialis translatio hac in parte vix sufficiens videtur DN. RIVIN. *Enunc. 11. tit. 25.* Recognitio vero regulariter in loco judicii fieri debet, nisi senectus, adversa valetudo, personæ dignitas, vel sexus ratio aliud svadeat; hinc fœminam coram Notario Judicii in domo ex concessione judicis recognoscere posse perhibet B. SCHWENDEND. *ad* FIBIG. *p. m. 715.* Quamvis hoc casu per procuratorem aut actorem recognitio peragi, (uti ego quidem arbitror,) commode satis posset.

§. XXXVI.

Diffessio tamen documentorum, quæ intelligitur concessa, licet recognitio injuncta fuerit, in omnibus instrumentis extrajudicialiter & in loco privato factis locum sibi vindicat; Secus in judicialibus, quæ nunquam subjacent diffessioni, sed pure recognoscenda, ut igitur privata documenta, transactionis aliique contractus in scripturam redacti eandem vim consequantur, cautela est, ut judicialiter confirmentur. Semel enim in judicio recogniti pro publicis habentur DN. RIVIN. *Enunc. 36. tit. 25.*

§. XXXVII.

Editio documentorum in loco judicii fieri debet, nec audiendus quis eam in loco privato offerens, & quidem originalia, non copiæ extrajudicialiter confectæ, declinare tamen potest is, cui editio cum recognitione incumbit, si pro editis habere copiamque pro originali recognoscere velit; prospiciat tamen mandatarius sibi de speciali desuper mandato, alias certo certius sub præjudicio editio injungitur, aut si in altero termino hujus-

hujusmodi declaratio absque sufficienti mandato facta fuerit, documentum habebitur pro edito & recognito. Dn. Rivin. *Enunc.* 33. *t.* 26.

§. XXXVIII.

Examen testium ad perpetuam rei memoriam sæpius in loco privato suscipitur, cum non aliter judex istud suspicere debeat, quam si probaturus allegare posset causas, quod testes sint valetudinarii aut senio confecti, quos ordo naturæ ad mortem vocare solet Dn. Rivin. *Enunc.* 2. *t.* 27. ne actor ipsis defunctis probatione sua cadat, aut certe difficilior ipsi reddatur.

§. XXXIX.

Oculares inspectiones si lis sit de finibus, si milliarium mensuratio, aut terminorum investigatio instituenda, ut plurimum in locis privatis convocatis tamen legitime partibus peraguntur, quod si omissum, non subsistunt. *Enunc.* 2. *T.* 28. Quibus modis annumerare velim terminorum explorationem per virgulam divinatoriam, quæ in districtu Stolbergensi ante hos septem annos suscepta & approbata a Potentissimo Rege nostro mediante Rescripto, nec non circa decisionem causæ a Dnn. Scabinis Lipsiensibus refertur a Dn. Rivin. *Enunc.* 8. *t.* 38.

§. XL.

Suppletorium injungere solet judex si aut semiplene probatum aut in defectu probationis fortiores saltem adsint probationes, quæ judicem religiosum ad ejus injunctionem commovere queant. Dn. Rivin. *Enunc.* 2. *t.* 30. vix tamen depositio testis de confessione extrajudiciali

diciali locum relinquit huic juramento, qua in re Facult. Jurid. & Scabinos Lipſ. conſentientes videmus in Reſponſ. *Enunc. 7.* allegato.

§. XLI.

Sententia Jure Romano a judice in loco judicii pro tribunali ſedente publicandæ, & partibus prælegendæ erant. At hodie partibus ab Actuariis copiæ exſolutis primo ſportulis exhibentur, publicatio tamen ſententiæ aut decreti in domo aut alio loco privato ſub alia Jurisdictione ſito fieri nequit, attentenda potius venit nullitatis exceptio, nec vires rei judicatæ conſequitur Dn. Wernher. *P. 1. Obſ. 329. n. 10.* Hinc irritam ſententiam, quæ in loco ſecreto, id eſt, ubi officio non fungitur, datam neque præjudicium exinde generandum dicit, *L. 6. C. de Sent. & Interl.* Ita cum Actuarius judicii AbtNaundorffenſis, Lipſiæ cauſæ cognitionem ſuſcepiſſet, ac decretum publicaſſet, nulli dubitarunt Dnn. Scabini Lipſienſes actum iſtum pro nullo declarare, referente Dn. Rivin. *Enunc. 8. t. 2.*

§. XLII.

Gravatus ſententia aut decreto uti poterit intra decendium remediis ſuſpenſivis & devolutivis, puta *Leuteratione & Appellatione*, quæ in loco privato & extrajudicialiter conceptæ in loco judicii judici gravanti offerendæ; ſpeciale tamen obtinet in cauſis Metallicis, quippe in quibus argumento *Ordin. Metall.* & imprimis *mandat. Elect. de anno 1609.* remedia iſta ſtante pede fieri debent, nec in ſcriptis admittuntur *Enunc. a. t. 35.* Interim nil prohibet alias easdem in ædibus judicis exhiberi, imo

imo Senatus Lipſienſis ad conſvetudinem provocat, vi cujus omnes ſchedulæ appellationis ad domum Conſulis regentis vel ſi coram prætorio cauſa ventilatur prætoris inſinuari debeant. At an iſta conſvetudo omnibus iſtis requiſitis, quæ ad conſvetudinem pertinent, gaudeat, meum non eſt inquirere.

§. XLIII.

Proſecutiones Leuterationum oretenus in loco judicii faciendæ, nec ſufficit eaſdem domi in chartam conjicere ſchedulamque ad acta deſcribendam mittere. Namque operabitur deſertionem ac Leuterans condemnabitur in expenſas retardati proceſſus. *Enunc. 50. t. 35.*

§. XLIV.

Leuterationes & appellationes etiam extrajudicialiter & in loco privato coram *Notario & teſtibus* interponi poſſunt. Si judicis & Aſſeſſorum copia haberi nequeat; cum tamen quam plurimi emergere queant abuſus, Jure Elect. Saxon. *§. 30. Reſolut. Gravam. de anno 1653. & 1657. tit.* von Juſtitien-Sachen/ non aliter admiſſibiles, quam ſi appellans demonſtret a judice ſuperiore ſibi denegatos fuiſſe Apoſtolos, alias plane earundem uſus improbatus CARPZ. *P. 1. Conſtit. 20. def. 2. 3.* BERLICH. *P. 1. Concluſ. 50. n. 56.* *Apoſtoli* tamen in termino præfixo in Actuarii ædibus aut alio loco privato redimere integrum erit. At *renunciatio Appellationis* extra judicium in loco privato facta non impedit deſertionem. ANT. FABER. *Lib. 7. t. 27. d. 4.*

§. XLV.

Executionis actus imprimis *immiſſio* in loco extrajudiciali

diciali & privato nempe debitoris peragitur. *Licitatio,* vero fieri debet in loco judicii *Philipp. de subhast. C. 3. Com. 7. n. 3. seqq.* & si in proclamatione mentio facta quod licitatores in loco judicii nomina sua profiteri debeant, is, qui domino jurisdictionis schedulam licitationis extra locum judicii adeoque in loco privato obtulit, hic vero remittens licitatorem ad locum judicii recipere detrectaverit præferri haud potest illi, qui primus in loco consveto pro re subhastata certum pretium nominaverit. DN. RIVIN. *Enunc. 40. t. 39.* Quod si dubium emerget, ratione anticipationis res dirimenda juramento, ita cum ante fores templi per publicam proclamationem venum exponeretur prædium, duo autem licitatores concurrerent, quorum hic licitationis schedulam offerri curaverat Scabinis paganis proclamantibus, ut eam Actuario judicii post relationem peractæ proclamationis traderent; ille vero interea literas exhibuerat, sub conditione juramenti priorem admiserunt Dnn. Scabini Lipsienses, quod præjudicium exhiben *Enunc. 47.* DN. BERGER. *Discept. Forens. tit. 33. n. 6.*

§. XLVI.

Moto concursu mulieres ratione dotis & illatorum gaudent speciali privilegio, & jure prælationis; non tamen ob fraudis suspicionem & amoris præsumtionem illata per solam mariti confessionem extrajudicialem, data probari possunt, etiamsi maxima pars creditorum quoad suas prætensiones eodem probandi modo utatur, ob diversitatem rationis, quæ inter has personas intercedit, DN. RIVIN. *Enunc. 5. t. 43.* inde uxor deficiente

aliquali

aliquali demonstratione ne quidem ad juratam confirmationem admittenda est. *Enunc. 6.*

§. XXVI.

Retentionis jus remedium est salutare extrajudiciale; quippe quo quis in loco privato sibi adjudicat rem; tamdiu, donec satisfactum, si nempe jam eandem possidet; alioquin si rem privatam debitoris intraverit, jus crediti amplius non habere decrevit DIVUS MARCUS. *L. 7. ff. ad L. 7. ff. ad L. Juliam de vi privat.* cum optimum sit, ut si quas se putat quis habere petitiones, actionibus experiatur. *L. 13. ff. quod met. caus.* cujus decreti vis & & usus fori in *Recess. Imp. de anno 1521. rubr.* Wie in Irrung der Possession. §. Und ob sich. *idem de anno 1572. rubr.* Kammer-Gerichte / §. *11.* fundata, hodieque in foro Saxonico superest defendente, DN. HORN. *Class. 19. Respons. 21. n. 16.* & conceptis verbis in revisa ordinatione processus *t. 3.* comprobatur. DN. BERGER. *Discept. For. t. 51. Obs. 6. n. 4.* Similiter in eum qui cadaver mortuum in loco privato detinet, & ad sepulturam tradere recusat, donec ipsi ratione debiti satisfactum, determinata est *in Nov. 6. Cap. 1.* pœna gravissima: siquidem actione & jure petendi, licet justissimo, cadit, eandemque quantitatem hæredibus exsolvere, confiscationemque in tertiam substantiæ partem sustinere tenetur; insuper infamia notatur, *auth. item qui. C. de Sepulchr. viol.* STRUV. *Synt. J. C. Exerc. 7. Th. 83.* quale præjudicium de vidua exequias cadaveris mariti defuncti ob illata prohibente legere licet, apud DN. RIVIN. *Enunc. 25. t. 42.*

§. XLVIII.

In *hypotheca* bonorum immobilium constitutionem

 judex

judex de jure Saxonico consentire actumque judicialiter confirmare debet; extrajudicialium enim & in loco privato factarum oppignorationum in concursu creditorum nulla habetur ratio. Secus ac quondam de Jure Civili, juxta cujus dispositionem extrajudicialis judiciali æquiparabatur, Intervenientibus modo testibus. *L. 11. C. qui potior. in pign.* DN. BERGER *Discept. For. t. 46. Obs. 3. in princ.* At nunc judicialis posterior extrajudiciali priori merito præfertur; in bonis tamen mobilibus suum sortitur effectum. Interim is, qui alteri ad emendam rem immobilem pecuniam sub expressa rei acquisitæ oppignorationis lege & conditione mutuo dederit, etiamsi extrajudicialiter saltem hypotheca constituta, jure prælationis præ reliquis creditoribus etiam antiquiorem habentibus moto concursu fruitur. *O. P. S. t. 43. §.* Also wenn einer. DN. RIVIN. *Enunc. 41. & 42. tit. 43.* Ex quo videmus, non simpliciter tutos esse creditores primam licet hypothecam habentes, cum sæpius ipsis ignorantibus bona immobilia hypothecis vel tacitis vel his extrajudicialibus gravata esse queant, an vero Dominus jurisdictionis, in bonis, super quibus habet jurisdictionem hypothecam sibi constituere, & consensum desuper impertiri valeat, investigat CASP. ZIEGLER.

§. XLIX.

Non tamen extrajudiciales immobilium hypothecæ omni plane effectu destituuntur. Nam debitor ejusque heredes de validitate excipere nequeunt, sed creditor contra hos actione hypothecaria experiri potest, ulterius extrajudicialiter coram notario & testibus impetratæ aut præsentibus testibus promissæ, aut per trans-

transactionem quorundam arbitrorum sigillis & subscriptionibus corroboratæ omnibus quidem jure reali gaudentibus etiam arrestantibus postponuntur. *Decis. Elect. 60.* DAN. MOLLER. *ad Constit. 23. P. 2. n. 29.* dissentiente CARPZ. *P. 2. Const. 23. d. 14.* Chirographariis tamen indistincte præferuntur. *Const. Elect. 23. P. 2. §.* wenn auch & *O. P. S. t. 46. §.* da auch ein Gläubiger.

§. L.

Cessiones nominum extrajudiciales & in loco privato factæ Jur. Sax. valent; nec ad formalitatem solennitates judiciales requiruntur per expressam sanctionem *O. P. S. t. 46. §.* ferner die *Nomina* CARPZ. *P. 2. Const. 23. d. 7.* DN. HORN. *Class. 11. Respons. 62. n. 4.* in Ducatu tamen Magdeburgico cessiones actionum jurium & nominum non aliter, quam judicialiter fieri possunt. *Ord. Pol. Duc. Magd. C. 50. §. 2.* Quam in pronunciando observasse Facultatem Wittebergensem testatur DN. HORN. *Class. 11. Respons. 52.*

§. LI.

Arresti petitio proprie actus judicialis non est, ergo non opus est, ut creditor judicem pro tribunali sedentem adeat, sed sufficit eum domi suæ vel in via publica aliove in loco pro Arresto decernendo compellare. CARPZ. *P. 2. Const. 15. d. 12. idem in Proc. t. 21. Artic. 3. num. 13.* MART. *t. 48. §. 1. n. 7. & t. 9. §. 2. n. 22.* Et licet sit contentiosæ jurisdictionis cognitionemque causæ requirat, cujusmodi actus alias in loco judicii suscipi debent; videtur tamen hic aliud recipi, cum de plano concedantur, adeoque etiam extrajudicialiter fieri posse. Ut taceam eo casu periculum in mora adesse, quo recedendum

a regulis communibus CARPZ. *P. 1. Const. 29. d. 15.* MART. *t. 51. §. 3. n. 9.*

§. LII.

Cauponum odium quamvis in jure alias maximum, Arresto tamen extrajudiciali & in loco privato absque injuria afficere viatores atque propria auctoritate detinere possunt abituros, qui nondum exsolverunt consumta PETR. MULLER. *ad* SRUV. *Synt. Jur. Civ. Ex. 8. Th. 3. lit. k.* per verba expressa *O. P. S. t. 51.* §. Nach dem der Arrest *in fin.* Dum enim reipublicæ interest caupones esse, apud quos advenæ recipiantur *L. 1. 5. ff. Naut. caup. Stabul.* Publica etiam exigit utilitas, ut citissime illis solvatur, ne desistant ab hospitatione ZIEGLER. *ad d. t. verb.* ein Gast. MART. *ad eund. num. 108. seqq.*

§. LII.

Plura adhuc hac de materia afferri potuissent, at dum O. P. S. hactenus ante oculos maxime habuerim, majorque, quam speraveram, evaserit dissertatio, ulterius progredi non licuit. Reliqua potius commodiori occasioni reservans, filum hic abrumpo: Abs te L. B. etiam atque etiam contendens velis haud sinistre de hoc labore judicare. De cætero divino Numini pro concessis hucusque viribus sit laus & sempiterna gloria sine

FINE.